

עלון דברי חיים לפרשת נצבים

"אתם נצבים היום"

וברש"י: למה נסמכה פרשת "אתם נצבים" לקללות? לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שנים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו: מי יוכל לעמוד באלו? התחיל משה לפייסם: "אתם נצבים היום" – הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו.

יש להבין מדוע האריך רש"י בלשונו וכתב "מאה קללות חסר שנים", ולא קיצר וכתב "לפי ששמעו צ"ח קללות".

ברם, באמת בכללן של הקללות הן מאה, ושתיים מהן באו רק ברמז: "כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב", שבהן נרמזה מיתת צדיקים, שסילוקן קשה כפליים מכל הצ"ח קללות [כמאמר חז"ל באיכה רבתי על הפסוק "טומאתה בשוליה"]. בזוהר מובא שבכל הקללות טמון ונעלם טובה וחסד, והביאור הוא על פי דברי הקדמונים האומרים כי בעצם אמירת הקללות, נח כביכול כעסו של ה' יתברך, כאב הכועס על בנו ומאיים להענישו בעונשים חמורים ובכך מתפוגג כעסו, כן גם הנהגת ה' עם ישראל.

ונרמז הדבר בפסוק "וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו", כלומר, ע"י הדיבור בלבד, כביכול, כבר שככה חמתו.

משום כך לא נכתבה הקללה של מיתת צדיקים במפורש, כיון שבקללה זו אין די בדיבור בעלמא, כי לעיתים יש צורך לבצע זאת בפועל, כדי לכפר על עוון הדור.

מעתה תוכן אריכות דברי רש"י מובן שלא נתייראו ישראל מאותן צ"ח קללות, אלא מאותן קללות "חסר שנים", שלא נאמרו בדיבור, ובהכרח יצטרכו לצאת אל הפועל ממש.

רבי יעקב עמדין

"והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי"

תמהו המפרשים כיצד סבור אותו חוטא כי "שלום יהיה לי", בעיקר לאחר ששמע את דברי האלה והעונשים הכבדים?

אלא, אמרו חז"ל: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר.

וכיון ש"האומר מותר – שוגג הוא" [שבת ס"ח], מסיתו יצר הרע לחשוב ששוב לא יענש על חטאיו, כיון שנעשו לו כהיתר, הרי הוא "שוגג" עליהם.

על כך נאמר "והתברך בלבבו לאמר כי בשרירות לבי אלך", היינו משום שאמרו חז"ל "בכל לבבך – בב' יצריך", ביצר הטוב וביצר הרע. אך כאשר החטאים נעשים לאדם כהיתר, מאבד היצר הטוב מכוחו ואין באפשרותו להטות את האדם לטובה, כיון שאומר הוא כי החטאים היתר הם.

לכן בתחילה "והתברך בלבבו" – כאשר יש לו עדיין ב' לבבות, יצר טוב ויצר רע סבור הוא כי מחמת שהעבירות הפכו ל"היתר" שוב לא יענש. אך לאחר מכן אומר הוא "כי בשרירות לבי אלך" – לאחר שנעשה לו כהיתר, שוב אין כח ליצר הטוב להטותו ונותר הוא עם "לב אחד".

ובאמת מי שהחטאים נעשו לו כהיתר, חמור הרבה יותר מן המזיד.

כיון שעצם המחשבה כי אותם ציונים עליהם הזהיר ה' הם כהיתר, זהו מרד נגד הקב"ה. והחוטא נידון על מחשבתו הרעה, כמו שאמרו חז"ל: עבר עבירה ושנה בה, אין מספיקים בידו לעשות תשובה.

לכן אומרת התורה: "לא יאבה ה' סלוח לו", כי אין ה' רוצה בתשובתו.

ומסיים הכתוב באומרו: "כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא" – אף שקיבלו ישראל ערבות זה בזה, היינו בגלל שמחוייבים הם להוכיח איש את עמיתו, כמו שציוותה התורה "הוכח תוכיח את עמיתך". אולם מי שהעוונות

"ואתה תשוב ושמעת בקול ה'
מכיון שכבר נאמר לעיל "ושבת עד ה' אלוֹקֶיךָ",
משמע שכעת כבר עשו תשובה, ולשם מה חזר
ואמר הכתוב "ואתה תשוב"?

אלא, שלפני התשובה עדיין האדם אינו יודע
כמה גדול חטאו, לפי שהוא רחוק מה' יתברך,
ושקוע בחטא. רק לאחר שעשה תשובה ונתקרב
אל ה', הריהו מתחיל להבין מה גדול הוא הפגם
אשר פגם בחטאו, ולכן אינו מסתפק בתשובה
הראשונה אלא חוזר בתשובה מחדש.
וכן הלאה. ככל שהוא מרבה לשוב בתשובה
ולהתקרב אל ה', כך הוא בא יותר ויותר לידי
הבנה שמעתה עליו לשוב בתשובה שלימה
לפניו.

תפארת שלמה

**"העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ
החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה
ובחרת בחיים"**
וצריך ביאור דמי הוא שלא יבחר את החיים מן
המות? האם קיים מאן דהוא שאינו בוחר
בחיים? ובכלל, למה לא נאמר "ובחרת בחיים"
אלא "ובחרת בחיים"?

אלא, התורה הקדושה מצווה אותנו לבחור את
הטוב מן הרע, את היפה מתוך הגרוע. כי באמת
יש חיים ויש חיים. יש דברים רבים שחושב
האדם שהם באים מצד היצר הטוב, אך באמת
כל התהוותם ויצירתם הם מבית מדרשו של
היצר הרע, זה שבא לפתות את האדם בלבוש
של היצר הטוב.

וזו הסיבה שמזהירה התורה ואומרת **"ובחרת
בחיים"**, מתוך החיים, יש לבחור את הטוב,
לדעת מיהו באמת היצר הטוב, ומהם עצותיו של
היצר הטוב וללכת אחר עצתו.

רבי אריה לוי זצ"ל

שבת שלום!

יוצא לאור להצלחת **רפאל יעקב בן אסתר נ"י**
לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל
kosssover@gmail.com

נעשו לו כהיתר, אין כל תועלת בתוכחה, כיון
שסבור הוא כי מותר הדבר, ולפיכך אין דין
ערבות כלפי חטאיו, לכן הדגיש הכתוב כי חרון
אף ה' יהיה רק **"באיש ההוא"** ולא בכלל כולו,
שהרי אין הם ערבים על חטאיו.

פנים יפות

**"ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על
איביך ועל שנאיך אשר רדפוך"**
"אויבך" – אלו ישמעאל, ואילו "שונאיך" אלו
עשו.

והטעם שקרא לישמעאל "אויב" ולעשו "שונא",
מפני שהאויב גדול מהשונא. כי השונא, אע"פ
שירע לו, יעשה זאת על דרך רחמנות, אך האויב
אשר בלבו איבה עולמית, לא ירחמנו כלל.
לכן ישמעאל, בן הגר השפחה, אין בלבו רחמים
כלל והוא "אויב", ואילו עשו, עם כל שנאתו, הרי
הוא בן רבקה, ומידותיה הטובות השפיעו גם
עליו מעט.

והסיבה שהחל הכתוב ב"אויבך" ולאחר מכן
ב"שונאיך", כדי לסמוך את "אשר רדפוך" אל
השונאים שהם בני עשו, כי עיקר גלותנו בכל
מקום שהוא, לבני אדום הוא.

רבינו בחיי

**"ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך
מכל העמים"**
יש להבין למה כפל הלשון וכתב **"ושב ה' אלוֹקֶיךָ**
את שבותך...**ושב וקבצך"**?

הביאור הוא, שכאשר ישראל נמצאים בשבי
ובמצוקה בהיותם בגלות, הרי משתוקקים הם
לברוח מחוץ לארץ ולעלות לארץ ישראל, על כך
מבטיחה התורה **"ושב ה' אלקיך את שבותך**
ורחמך", אך יש גם יהודים שמצאו קורת רוח
בישיבתם בארץ נכריה, וניטלה מהם התשוקה
לעלות לארץ הצבי, גם עליהם מבטיח הכתוב
ואומר **"ושב וקבצך מכל העמים"**.

משך חכמה